

Nutrija

ali kdo ima pravico se imenovati invazivka

V zadnjem času lahko v medijih preberemo in slišimo veliko o nutrijah na Ljubljanskem barju in o nasprotujočih si mnenjih o tem, ali jih je preveč in koliko škodo povzročajo. Z novimi spoznanji o razvoju in prilagodljivosti vrst smo postali izjemno občutljivi za vrste, ki smo jih poimenovali invazivke. Da jih lažje prepoznamo, smo sestavili definicijo invazivnih vrst. Po njej so invazivne vrste, ki so vseprisotne, imajo izvor izven kraja pojavljanja, na novo okolje delujejo škodljivo in najpomembnejše: v novo okolje jih je prinesel človek. S prav tem zadnjim delom definicije smo sami sebe izključili iz seznama invazivk, saj smo se iz rodne Afrike po vsem planetu naselili povsem sami. Čeprav po našem lastnem opisu ne ustrezamo definiciji invazivke, pa smo ultimativni vsiljivci, saj je naš škodljivi vpliv na planet največji od vseh vrst, ki so se kadarkoli razvile. Kljub vsemu invazivnim vrstam napovedujemo že vnaprej na neuspeh obsojene vojne in bitke na različnih frontah. Pri tem pa pozabljamo dvoje: na ključ definicije, da smo jih v okolje, kjer jih nočemo, prinesli sami in da smo to vojno na globalni ravni že zdavnaj izgubili.

Nutrija je velik glodavec

Nutrija spominja na veliko podgano in je z njo tudi v sorodu. Celotno, do 60 cm dolgo in do 9 kg težko telo, prekriva grob rjav kožuh, pod katerim ima sivo poddlako. Ima okrogel, 25 do 40 cm dolg rep. Oči ima visoko na glavi. To ji zagotavlja dober pregled okolice iz trave ali iz vode, v kateri preživi večino časa. Ima majhna ušesa in oranžne zobe.

Nutrije se hranijo s školjkami in polži ter s koreninami vodnih rastlin, iz rastlin lahko celo gradijo lebdeče splave.

Družabna polvodna žival

Nutrije živijo v kolonijah, v katerih sta od 2 do 13 živali. Kolonijo po navadi sestavlja odrasel samec in številne samice z mladiči. Samice imajo dve do

Zobje so obarvani oranžno zaradi mineralnih železovih barvil v sklenini.

Nutrija poje za četrtno svoje telesne mase hrane na dan. Pri hranjenju s koreninami vodnih in obvodnih rastlin spodkopava tla.

tri legla na leto in v vsakem leglu pet do devet mladičev. Spolno dozorijo že pri štirih mesecih, pariyo pa se lahko že dva dni po kotitvi. Vse to zelo prispeva k izjemno velikim in naraščajočim populacijam nutrij.

Življenjski prostor nutrij so sladkovodna močvirja; čeprav redko pa jih vseeno najdemo tudi v slanih močvirjih. Svoje brloge si gradijo v bližini jezer ali vodnih kanalov, včasih pa se naselijo v opuščene rove bobrov ali pižmovk. Nutrije v naravi živijo okrog šest let, v ujetništvu pa do deset.

Od kod so k nam prišle nutrije?

Nutrije so doma v mokriščih Južne Amerike. Zaradi lepega kožuha so jih za potrebe modne industrije v tridesetih letih prejšnjega stoletja začeli gojiti na številnih farmah po vsem svetu. Nekatere so s teh farm ušle in se od tam razširile ter izjemno namnožile v lokalnih močvarah.

Zakaj ne maramo nutrij?

Nutrije pri hranjenju kopljejo v tla in s tem tako zelo uničujejo vegetacijo, da povzročajo erozijo tal in poškodbe na jezerskih in rečnih bregovih. Zaradi izjemno hitrega večanja populacij nutrij in njihovih prehranjevalnih

navad v resnici invazivno ogrožajo ekosistem, v katerem živijo.

Nutrije pa so tudi gostiteljice številnih zajedavcev in povzročiteljev bolezni, vključno s trakuljami, jetrnimi metljaji, glistami in bakterijskimi povzročitelji tuberkuloze.

In kako naprej?

Populacija nutrij je pri nas prevelika, če si to priznamo ali ne. A zanjo gotovo niso krive nutrije, temveč, tako kot v številnih primerih, naše nespametne odločitve in želje. Ne glede na vse ukrepe, ki jih bomo uporabili za zmanjšanje števila nutrij, bodo nutrije zelo verjetno ostale prebivalke našega ljubljanskega barja in močvirij po vsem svetu. Se pa na primeru nutrij lahko nekaj naučimo, pa čeprav nam gre tovrstno učenje zelo slabo – če našega okolja ne bomo varovali in skrbeli za domačo biotsko raznovrstnost, izvornih življenjskih okolij naši zanamci ne bodo poznali.

Nutrije gojijo na farmah za kožuho – le kdo bi se še rad ovtjal vanjo?

Niso vse živali umrle v času dinozavrov

Svetovi, ki so jih kolesja evolucije in naključja zdrobila v prah, so postali svetovne filmske uspešnice, kot je npr. Jurski park. Tudi mene so tovrstni svetovi in njihovi prebivalci navduševali od mladih nog in želel sem vedeti vse o izumrlih dinozavrih, mamutih, orjaških praprotih in kačjih pastirjih. Ena mojih najljubših »izumrlih« živali pa je bil od vedno tasmanski tiger. Vrsto je iztrebil človek z načrtnim lovom; zadnji znani tasmanski tiger pa je poginil leta 1936 v živalskem vrtu v Hobartu na avstralskem otoku Tasmanija.

Če je nekaj podobno tasmanskemu tigru, ni nujno, da to tasmanski tiger tudi je

Čeprav je vrsta razglašena za uradno izumrlo, pa številni navdušenci nad tasmanskimi tigri še vedno poročajo o srečanjih z njimi tako na Tasmaniji kot tudi na avstralski celini. Večino teh opažanj znanstveniki zlahka ovrnejo kot divje pse, dinge ali lisice. Vendar pa nekatera od opažanj prihajajo tudi od ljudi, ki se spoznajo na divje živali Avstralije ali pa so čuvaji v tamkajšnjih naravnih parkih. Na podlagi takih poročil so znanstveniki v zadnjih 40 letih organizirali že številne

odprave, da bi tasmanskega tigra ponovno našli – a do zdaj brez uspeha.

Morda pa res še živi?

Nedavno sem tudi sam sodeloval pri iskanju in potrjevanju obstoja tasmanskega tigra, saj je eden od avstralskih samostojnih raziskovalcev stopil v stik z mano. V Gippslandu, področju avstralske zvezne države Victoria, kjer naj bi tasmanskega tigra večkrat opazil in od koder prihaja največ opažanj, je iz ograje za živino nabral nekaj dlak, za katere je obstajala možnost, da so last tasmanskega tigra. Moja naloga je bila, da z mikroskopom in s pomočjo genetske analize ugotovim, ali mu dejansko pripadajo. Zapis dedne snovi DNK tasmanskega tigra je shranjen v javno dostopnih bazah

in te podatke lahko raziskovalci primerjamo z na novo pridobljeno DNK. Tako sem podatke iz baze primerjal z DNK, ki sem jo pridobil iz dlak. Dlake sem pregledoval tudi pod mikroskopom in rezultate primerjal z mikroskopskimi opisi dlak tasmanskega tigra v znanstveni literaturi. Žal sta obe moji analizi pokazali, da so dlake pripadale kengurujem.

Danes tasmanskega tigra najdemo na znamkah, morda pa se le še kje skriva pred nami.

Ker so tasmanski tigri izumrli nedavno, so njihovi organi, kože in celo celotni zarodki ohranjeni v muzejih in zbirkah. Iz njih so znanstveniki pridobili dedno snov DNK.

Upanje ostaja

Kljub neuspeli potrditvi, da bi dlake pripadale tasmanskemu tigru, pa smo pokazali, da je tovrstna analiza mogoča, in sodelovanje z avstralskimi raziskovalci se nadaljuje. Morda pa se tasmanski tiger res še kje skriva in morda ga odkrijemo prav mi na Nacionalnem inštitutu za biologijo v Sloveniji. Ne glede na vse pa moramo ljudje bolje skrbeti, da živali in rastline ne bodo več izumrle zaradi naše neumnosti in pohlepa.